

## C: Universitetets institutter, museer m.v.

Forsætningen og undervisningen inden for Det teologiske Fakultet er karakteriseret ved at have to tolkninger af Kristens Det gamle og Det nye Testaments som fælles udgangspunkt. Hvorledes skal disse tolkninger overføres og formidlet? Hvorledes er de blevet formidlet gennem tiden, og hvordan har mennesket reageret på disse tolkninger? Hvorledes kan og skal de formidles i dag?

På forskellige måder forskelligt er teologiske fag og discipliner og med disse spørgsmål er stillet. Der er et sæt spørgsmål og spørgsmål med en bred vifte af muligheder inden for de teologiske fag, som er udfordret og udfordret af moderne teologi. Disse spørgsmål er udfordret af moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi. Disse spørgsmål er udfordret af moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi.

Særligt kan man omstændige sproglandskaber Det gamle Testament sprog på hebraisk og Det nye Testament på græsk - og måske det af moderne undervisningen betragte til sprokundervisning. Men det moderne tid tak af den kristne tradition betyde også, at der må være fokus på at se på de kulturelle forhold i de moderne studier af den kristne kulturelle arv. Bogen dele af moderne teologi og som ofte undervisningsbøgerne har været så høje som hvilke der af verden ønsker forskning.

Det er særligt værd at bemærke, at både forskning og undervisning præger den traditionelle grænse mellem disciplinerne og i stigende grad fremstår som samarbejde mellem lærerne ved forskellige institutter og på visse for fælles.

Ved hjælp af de forskellige Eksempel er overordnet præsentation af de forskellige institutter. For Det gamle Testaments undervisning er alle lærere i de forskellige institutter, som er udfordret af moderne teologi og moderne teologi. Disse spørgsmål er udfordret af moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi.

Det arbejdes med arkeologiske og moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi og moderne teologi. Disse spørgsmål er udfordret af moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi.

Ved hjælp af de forskellige Eksempel er overordnet præsentation af de forskellige institutter. For Det gamle Testaments undervisning er alle lærere i de forskellige institutter, som er udfordret af moderne teologi og moderne teologi. Disse spørgsmål er udfordret af moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi.

Særligt kan man omstændige sproglandskaber Det gamle Testament sprog på hebraisk og Det nye Testament på græsk - og måske det af moderne undervisningen betragte til sprokundervisning. Men det moderne tid tak af den kristne tradition betyde også, at der må være fokus på at se på de kulturelle forhold i de moderne studier af den kristne kulturelle arv. Bogen dele af moderne teologi og som ofte undervisningsbøgerne har været så høje som hvilke der af verden ønsker forskning.

### Geografiske

Christopher Klein, Bernrieden, Hans Marienfeld, Kirchhausen, Carsten von Kroschel, Libanon, James Hatt, Oxford, Wilfried Fagenberg, München, Robert von Roth, Berlin, U.S.A., G. B. Eichen, Thomsen, M. M. Heise, Berlin, Rainer Lehmann, Göttingen.

Eksempel på de forskellige institutter er overordnet præsentation af de forskellige institutter. For Det gamle Testaments undervisning er alle lærere i de forskellige institutter, som er udfordret af moderne teologi og moderne teologi. Disse spørgsmål er udfordret af moderne teologi, som er udfordret af moderne teologi.

Johannes

## 2. Universitetets publikationer

### 1994 udvalgte videnskabelige publikationer

«København Universitet. Årbog 1993», 218 s. (1993) og 218 s. (1994) (XII).

«Universitetsavisen. Meddelelser fra Københavns Universitet», 12. årgang, angik året samt en årsrapport i forbindelse med 40-års jubilæet for de storede organisatorikstrukturer 1954. Hovedtemaer: udsendte studenterbrevbrev, 1994-1995 og udvalgte af Universitetsavisens nye oplysninger, de videnskabelige aktiviteter ved Københavns Universitet. Samtidig blev udvalgte af alle fakulteterne fra økonomi og HUK til et nyt år for årets dag.

№ 18 af Universitetsavisen udkom den 18. oktober 1994 som et særnummer med titlen «Forskningstendenser fra Københavns Universitet om land, miljø og mennesker» (13.000 eksemplarer). Topnyheden blev fundet af de udsendte modtager sendt til en lang række udvalgte indgrupper i valg og udfald.

«Vejviser 1994», med kortlægning over alle de videnskabelige og samfundsmæssige aktiviteter og adresser på universitetets fakulteter og institutter og tilføjelse af adresser på kontorerne og universitetets administration, på institutter, museer og foreninger, samt oplysninger om det der udsatte personale.

«Udsendte 1994», med oplysninger om adresser af 194 navne for det videnskabelige personale, såvel privat som tjenesteadresser, m.v. Kun til intern brug.

Hvert fakultet udgav i 1994 for hvert semester lektionskataloger med oplysninger om den tilgængelige undervisning. «Det teologiske og Det humanistiske fakultet udsendte også lektionskataloger».

Herved blev udsendt 25 forskellige indtrykke m.v. forskellige publikationer som f.eks. årsrapporter, periodiserede forskningsrapporter m.v.

## 3. Universitetets Publikations- og forskningsregister (PUF)

Som omfangs årbog for 1993 (s. 149), blev udgivet i 1993 et projekt, der skulle samle oplysninger om universitetets videnskabelige publikationer i en database.

Det praktiske arbejde med at indsamle oplysningerne til databasen blev rykket i efteråret 1993 og forlængedes og gendokumenteret. Databasen kom online omkring publikationer udkommet efter 1. januar 1994, ca. 4.000 på 4.

Det undersøges for tiden, om det vil være muligt at indføre de videnskabelige publikationer også at lægge oplysninger om de angivende forskningsprojekter ind i databasen.

Et hovedarbejde udtryk for databasen er, at publikationslisterne i denne årbog er fremstillet ved elektronisk overførsel af data fra PUF til

trykkerier. Herved spares såvel tid for indtastning, sekretariatsside og medarbejders redaktion, som penge.

Den vigtigste konsekvens af PUF er således, at det nu er muligt at søge efter udvalgte i universitetets videnskabelige publikationer. Ønsker man at finde frem til oplysninger om et bestemt område, kan man kontakte følgende adresse:

PUF  
Københavns Universitet  
Friez Plads/Nørstgade 10  
Postboks 2177  
1057 København K.

# I: Det teologiske Fakultet

Forskningen og undervisningen inden for Det teologiske Fakultet er karakteriseret ved at have to tekster fra fortiden: Det gamle og Det ny Testamente som fælles udgangspunkt. Hvorledes skal disse tekster oversættes og fortolkes? Hvorledes er de blevet fortolket gennem tiderne, og hvordan har mennesker reageret på disse tolkninger? Hvorledes kan og skal de fortolkes i dag?

På forskellig måde beskæftiger de teologiske fag og discipliner sig med disse spørgsmål og indgår her i et samspil og samarbejde med en lang række discipliner inden for de øvrige fakulteter. Idet det store flertal af teologiske kandidater bliver præster, er det naturligt, at disciplinen praktisk teologi (med religionssociologi) påkalder sig stigende interesse, hvilket afspejles i fakultetets langtidspanlægning.

Studiet kræver omfattende sprogkundskaber. Det gamle Testamente studeres på hebraisk og Det ny Testamente på græsk – og en stor del af forstudieundervisningen bruges til sprogundervisning. Men den moderne tids tab af den kristne tradition bevirker også, at der må sættes bredt ind på at oparbejde kendskabet hos de studerende til den kristne kulturelle arv. Begge dele er ressourcekrævende og gør ofte undervisningsbyrden hos lærerne alt for stor, hvilket går ud over den enkeltes forskning.

Det er iøvrigt værd at bemærke, at både forskning og undervisning overskrider de traditionelle grænser mellem disciplinerne og i stigende grad fremstår som samarbejde mellem lærerne ved forskellige institutter – også uden for fakultetet.

Ved Institut for bibelsk Eksegese står oversættelsesproblematikken fortsat i centrum. For Det gamle Testaments vedkommende er alle lærerne i faget inddraget i arbejdet med en nyoversættelse sammen med kolleger fra Århus Universitet, og for Det ny Testaments er flere af lærerne nu inddraget i arbejdet med en forsøgsoversættelse. Samtidig arbejdes der på en oversættelse af tekstgruppen De apostolske Fædre.

Der arbejdes med arkæologiske og topografiske problemer, med den paulinske teologi og med evangelieanalyse og kvindeteologi på eksegetisk grundlag.

Ved Institut for Kirkehistorie udgør oldtiden og højmiddelalderens kirkehistorie sammen med reformationstidens teologi væsentlige forskningsområder. Et andet område er kirken i Danmark i det 19. århundrede, specielt Grundtvigs betydning. Særlige forskningsområder er middelalderens kalkmalerier og salmeforskning.

Institut for systematisk Teologi er delt op i en række afdelinger, hver med sine forskningsområder. Søren Kierkegaard-biblioteket er rammen om en beskæftigelse med vor største religionsfilosof, hvor forskere fra udlandet opholder sig i kortere eller længere perioder. Ved de øvrige afdelinger af instituttet arbejdes der med en bred vifte af problemer vedrørende kristendommens betydning i det moderne samfund. Her kan nævnes Helligåndsteologi, symbolik og konfessionskundskab, etikens fundering i fortællinger, informationssamfundets manipuleringsstendenser, kvindeteologi, kirkesociologi og religionspsykologi. Også emner som Grundtvig og Schleiermacher er betydningsfulde i instituttets forskningsarbejde.

## *Gæsteforelæsninger:*

Christoph Klein, Rumænien, Hans Martensen, København, Catholicos Karekin, Libanon, James Barr, Oxford, Wolfhart Pannenberg, München, Rosemary Radford Ruether, U.S.A., G.R. Elton, Cambridge, M.M. Ibrahim, Jordan, Ragnar Leivestad, Oslo.

Desuden har fakultetet i det forløbne år udvidet sine internationale kontakter gennem et ugelangt besøg af fem lærere fra The Faculty of Divinity, University of Cambridge, nemlig Peter N. Brooks, David M. Thompson, Morna D. Hooker, Rowan D. Williams og Nicolas Lash.

*John Strange*

# I: Det teologiske Fakultet

Det udbydes med arkæologiske og topografiske pro-  
jekter med den teologiske teologi og med særlig  
fokus på arkæologisk og topografisk forskning.  
Ved Institut for Kirkehistorie udgives årbogen og  
tidsskriftet *Kirkehistorie* sammen med et  
månedsbulletin teologisk viden om kirkehistorie.  
Et andet område er inden for 19. århundrede  
hvide spejle (samtidig betragning, særlig hvide  
afgørelser og midtaltidens arkitektur og af-  
tegning).

Inden for systematisk teologi er der op til en række  
afdelinger hvor med sine forskningsområder, som  
Kirkegængeligheden er sammen med en række  
kirkens med sin teologiske afgrænsning, hvor forskere  
villende opbygger sig i kirken eller kirker og  
ved de mange afdelinger af institutioner arbejder  
med en bred vifte af teologiske vedvarende kirke-  
domens betydning i det moderne samfund. Her kan  
nævnes Helvætskirken, evangeliet og katolske-  
kirkens, inden for kirkehistorie i kirkehistorie, inden for  
teologiens teologiske og teologiske, inden for  
logik, kirkehistorie og teologiske. Udførelse  
som Grundtvig og 2. verdenskrig er betydning  
i institutioner forskningsarbejde.

## Udvalgte bøger

Christoph Klein, *Immanuel, Hans Marston, Ka-  
tholice, Catholice, Kerk, Tidens, James Bar,  
Gud, Wolfram, Pannenberg, München, Rosenz,  
Richard, Rast, U.S.A., G.R. Eikon, Cambridge,  
M.M. Institut, Jordan, Reger, Institut, Oslo.*  
Bogen om teologi i det moderne århundrede  
mestendels forskere gennem et årelangt arbejde  
for læserne fra The Faculty of Divinity, University of  
Cambridge, nemlig Peter N. Brooks, David M.  
Tompson, Maria D. Hoover, Ross, D. Williams og  
Nicolai Laub.

Årsrapport

Forskningen og undervisningen inden for det teologi-  
ske fakultet er karakteriseret ved at have en særlig  
fokus. Det gamle og det nye Testamente som  
kærlig udgangspunkt. Herudover skal man læse  
overens om teologisk forskning og de fleste forskere  
kan gennem teologi og forskning kan gennemføre  
gæst på deres arbejdspladser. Herudover kan og skal de  
forskere i den.

Et teologisk studie beskæftiger sig teologisk på og  
forskning og med disse spørgsmål og indgår her i et  
arbejde og samarbejde med en lang række forskere  
inden for de videnskabelige. Det er store forskere  
teologisk forskning bliver gennemført det teologiske  
af forskere inden for teologi (med teologisk forskning)  
påskiftet sig til gode interesse, derfor arbejder i et  
forskere forskningsarbejde.

Studiet kræver omfattende sprogtkundskab. Det  
gamle Testamente studeres på det gamle og det nye  
sprog - og er det det teologiske  
forskning bruges til sprogtforskning. Men den nye  
forskning skal på det gamle teologi forskere også, at  
det er meget bredt og på et teologisk forsknings-  
for de studerende til den kristne kulturrede, der  
der er forskningsarbejde og for alle undervisnings-  
forskere hos læsere til for sine forskere på de over den  
teologiske forskning.

Det er meget svært at bemærke, at både forskning  
og undervisning overføres de teologiske forskere  
inden for forskning og i teologi ved forskere som  
samarbejder mellem læsere ved forskellige institutioner  
og på deres tid til læsere.

Ved Institut for bibelsk forskning er undervisning  
problemløst forskere i teologi for det gamle Te-  
stament vedkommende er alle læsere i læse ind-  
draget i arbejdet med en avanceret teologi sammen med  
kolleger fra Århus Universitet og fra Det nye Testa-  
ment, og flere af læsere er inddraget i arbejdet med  
en teologisk forskning. Særligt arbejder det på en  
overordnet til arbejdsgruppen De apostoliske Brev.

## 1: Institut for bibelsk Eksegese

### Historie:

Instituttet blev oprettet i efteråret 1968 og havde det første år til huse i Linnésgade 22.

Fra oktober 1969 til oktober 1971: Ll. Kirkestræde 1. Fra oktober 1971: Købmagergade 44-46, 2. sal. Der har ikke været tale om deling eller sammenlægning.

### Stab:

VIP: Antal Årsværk: 11.

Professorer: S. Holm-Nielsen, N. Hyldahl, M. Müller, E. Nielsen.

Lektorer: M. Byskov, L. Fatum, A. Munk, J. Strange. Adjunkt: G. Hallböck.

Ekstern lektor: K. Nielsen.

Forskningsstipendiat: T. Engberg-Pedersen.

Kandidatstipendiater: J. Høgenhaven, A. Schmidt.

Undervisningsassistenter: B. Ejrnæs, B. Engers, S. Giannoulos, A. Laage Jørgensen, H. Theill Jensen, K. Friis Plum.

TAP: Antal årsværk: 1.

L. Lock, C. Olsen.

### Forskningsvirksomhed:

Instituttets forskning omfatter Det gamle og Det nye Testaments eksegese (udlægning) med tilhørende fag, f.eks. isagogik (indledning), hermeneutik (fortolkningslære), tekstens historie, Israels historie og religionshistorie, Mellemøstens arkæologi og historie.

#### 1. Nyoversættelse af Det gamle Testamente

Oversættelsen af Det gamle Testamente, iværksat af Det danske Bibelselskab, fortsætter under redaktion af Svend Holm-Nielsen, Bodil Ejrnæs og lektorerne Hans Gottlieb og Knud Jeppesen fra Århus, samt en række medarbejdere fra IBE og Institut for gammel Testamente, Århus. I 1984 er Genesis og Exodus 1-15, samt Tolvprofetbogen, gjort færdig til trykning.

#### 2. De apostolske Fædre

Med Det danske Bibelselskab som udgiver udarbejdes en oversættelse til dansk af De apostolske Fædre med indledninger og noter under redaktion af biskop Bertil Wiberg, generalsekretær Niels Jørgen Cappelørn og Niels Hyldahl. Fra IBE deltager Martha Byskov, Geert Hallböck og Mogens Müller. Værket ventes at foreligge april 1985.

#### 3. Forsøgsoversættelse af dele af Det nye Testamente

På Det danske Bibelselskabs initiativ udarbejdes en

forsøgsoversættelse af dele af Det nye Testamente med henblik på en eventuel nyoversættelse. Redaktionen er som ved De apostolske Fædre. Endvidere medvirker Mogens Müller og Geert Hallböck.

#### 4. Umm Qeis

En rapport over udgravningerne i Umm Qeis (Oldtidens Gadara) i årene 1977, 1978, 1981 og 1983 forventes færdig i 1985 (Svend Holm-Nielsen).

Rapport over 3 søndager i Umm Qeis i 1983 forventes publiceret i 1985 (John Strange)

#### 5. »Salomos Tempel«

En undersøgelse af den bibelske tekst vedr. Salomos Tempel med særligt henblik på de bygningshistoriske, religionshistoriske og ikonografiske problemer (John Strange).

#### 6. »Alasia«

Identifikation af oldtidens Alasia. (Projektet udføres i samarbejde med dr. Allan Gilbert, New York og dr. Robert S. Merrillees, p.t. Tel Aviv) (John Strange).

#### 7. Den paulinske skabelsesteologi og hermeneutik

En dobbeltafhandling om frelse og skabelse, dels en undersøgelse af skabelsesforståelsen i Romerbrevet, dels en undersøgelse af den paulinske hermeneutik med udgangspunkt i Andet Korintierbrev og med særligt henblik på dens videreførelse ned gennem hermeneutikkens historie og dens betydning for den kristne forkyndelse (Martha Byskov).

#### 8. Kvindeteologi

»Tro, håb og køn«: En indføring i kvindeteologi på eksegetisk grundlag (Lone Fatum).

#### 9. Markusevangeliet

En semiotisk analyse af Markus-evangeliets helhedsstruktur med udgangspunkt i lokaliteterne, personerne og intrigen (Geert Hallböck).

#### Udgivervirksomhed:

Instituttet udgiver serien »Tekst & Tolkning« under redaktion af Niels Hyldahl og Eduard Nielsen.

Niels Hyldahl og Mogens Müller er medlemmer af redaktionen for »Dansk Teologisk Tidsskrift«. Eduard Nielsen er medlem af redaktionen af »Vetus Testamentum« og »Acta Theologica Danica«.

*Gæster og rejser:*

Geert Hallbäck var arrangør af Nytestamentligt Symposium for Yngre Forskere i Norden, afholdt på Åh Stiftsgård, Sverige, i tiden 26.-31. august og bidrog selv med et foredrag om Hermas Hyrde.

*Publikationer:*

Fatum, L.: Den etiske fordring som kvindeetisk udfordring. En kritisk kommentar. Forum for Kvindeforskning 2, s. 6, København 1984.

- : Graviditet – et kvindeproblem. Eller: Hvis er vi, hvad kan vi, og hvem bestemmer? Nogle kvindeetiske betragtninger. Forum for Kvindeforskning 2, s. 9, København 1984.

- : Omsorg og kvindelighed. Kvindemoral på godt og ondt – mellem køn, skyld og skam. Kvindestudier 8, Moral og Etik, Nynne Koch (red.), s. 35, København 1984.

- : Højteknologien og den forsømte etik: Etpåtrængende spørgsmål om livskvalitet. Årsskrift 1984, Silkeborg Højskole, s. 19, Herning 1984.

- : Elisabeth Moltmann-Wendel. The Women around Jesus. 1982. (Book review). The Modern Churchman New Series, Vol. XXV, No. 3, 1983, s. 2, Manchester 1983.

- : Jesus, kvinderne – og den kristne dobbeltmoral. Kønsroller i Gamle og Nye Testamente. Intern Debat 3/4, 1983, s. 9, Universitetet i Oslo 1983.

- : Kvindeteologisk refleksion (MK.5.21–43). Intern-Women around Jesus. 1982. (Book review). lo 1983.

- : Den social- og materialhistoriske evangeliefortolkning: en kritisk kommentar. Hvor alle er mennesker. Socialhistoriske læsninger omkring Jesusbevægelsen i det nye Testamente, Luise Schottroff, Wolfgang Stegemann, s. 24, Århus 1983.

- : Kvindeteologi – hvad er det? Materialesamling til grundkurserne i feminologi/kvindeforskning, Nynne Koch, Folkeuniversitetet, s. 15, København 1983.

Hallbäck, G.: Teksten, tiden og lidenskab. Overvejelser over Johannes' Åbenbaring. Fønix 1, s. 8–24, København 1984.

- : Mytens rehabilitering. Præsteforeningens Blad 18, s. 301–09, Skjern 1984.

Müller, M.: Der Ausdruck "Menschensohn" in den Evangelien. Voraussetzungen und Bedeutung. Leiden 1984, 280 s.

- : Betydningen af "bar ænasj" i Dan. 7,13. En anmeldelsesartikel. Dansk teologisk Tidsskrift xx, s. 177–86, København 1984.

Müller, M.: The Expression 'the Son of Man' as Used by Jesus. Studia Theologica 38. årg., s. 47–64, Oslo 1984.

Strange, J.: Gravkirken i Jerusalem. Sfinx 7. årg., nr. 1, s. 13–19, Århus Universitet 1984.

*John Strange*

**2: Institut for Kirkehistorie***Historie:*

Institut for Kirkehistorie er opstået ved sammenlægning af Institut for dansk Kirkehistorie, indrettet i 1956 i villaen Vodroffsvej 8, og Institut for Kirke- og Missionshistorie, oprettet 1967.

Ved Det teologiske Fakultets indflytning i Købmagergade 44-46 i 1971 samledes de to institutter.

*Stab:*

VIP: Antal årsværk: 8.

Professorer: Niels Knud Andersen og Leif Grane, (1 ubesat professorat).

Lektorer: Knud Banning, Jørgen I. Jensen, Martin Schwarz Lausten og Jørgen Pedersen.

Seniorstipendiater: Lauge O. Nielsen og Åge Rydstrom-Poulsen.

Eksterne lektorer: Arne Bugge og Steffen Kjeldgaard-Pedersen.

Undervisningsassistent: Christian de Fine Licht.

TAP: Antal årsværk: 1½.

*Forskningsvirksomhed:*

Forskningen ved instituttet omfatter oldtidens og højmiddelalderens kirkehistorie, reformationstidens teologi og hymnologi, kirken i Danmark i begyndelsen af det 19. årh., specielt Grundtvigs betydning. Særlige forskningsområder er fortsat middelalderlige kalkmalerier og salmeforskningen.

*1. Reformationshistorie*

Studier over Hans Thomissens Salmebog 1569. Udarbejdelse af forskningsprojektet »Bugenhagen in Dänemark,« Bugenhagens betydning for reformationens indførelse i Danmark. (Niels Knud Andersen).

*2. Kalkmaleriregistrering*

2.1. Der arbejdes fortsat på at ajourføre kalkmaleriregistranten og indføre nyoptagne fotos i sort/hvidt og farve. I instituttets serie »The Wallpaintings in the Churches of Medieval Denmark 1100-1600« står bindet om kalkmalerierne i kirkerne på Lolland-Falster, Møn og Bornholm foran udgivelse. Ved en ekskursion til Wien og Krems er der knyttet kontakt til østrigske specialister i middelalderlig billedkunst, og kirker i Rumænien med udvendige kalkmalerier er fotograferet til instituttet.

2.2. Medarbejderne ved kalkmaleriregistranten forestod det 9. nordiske symposium for ikonografisk forskning, der holdtes i Løgumkloster 27-31 august

over temaet »Kvindebilleder i nordisk middelalderkunst«.

2.3 Endvidere holdes der nær kontakt med billedforskere i Stockholm og Lund, og sammen med dem arrangeres der korte fælles ekskursioner, sidst til Louisiana og Nivågaardsamlingen.

2.4. Der fortsættes med udforskningen og beskrivelsen af middelalderlig billedkunst. (Knud Banning).

### 3. Humanisme og teologi i det 16. århundrede

Der forskes i forholdet mellem humanisme og teologi ved universiteterne i Wittenberg og København i det 16. århundrede. (Leif Grane).

### 4. Teologi og ekspressionisme under og efter 1. verdenskrig

Et forskningsprojekt om ovennævnte er under udarbejdelse. Der fortsættes endvidere med studier i Augustins forfatterskab. (Jørgen I. Jensen).

### 5. Mission og grundtvigianisme

Under Statens humanistiske Forskningsråds initiativ »Kristen mission og kulturpolitik« er et projekt med titlen: »Det danske Missionselskab og grundtvigianismen i tiden fra selskabets stiftelse (1821) til det såkaldte Kasinomøde (1870)« under udarbejdelse. (Steffen Kjeldgaard-Pedersen).

### 6. Reformationshistorie

En monografi over Peder Palladius, 1537-1560, del I-II, er fortsat under udarbejdelse. Del I består af undersøgelser af Palladius' forhold til verdslig øvrighed, til den øvrige gejstlighed (pastoralteologisk arbejde, visitatser, møder, litteratur) og til lægfolket i Sjællands stift (visitatser, litterært arbejde). Desuden behandles hans stilling som »overbiskop« over Norge, Island, Rügen. I del II skal Palladius' teologi fremstilles. (Martin Schwarz Lausten).

### 7. Gud og naturen

Baggrunden for den revolutionerende og for nyere tids tænkning så betydningsfulde forlæggelse af Gud og den fysiske verden til to fra hinanden isolerede sfærer, som i det 18. årh. blev fuldbyrdet hos tidens mest indflydelsesrige tænkere, er emnet for dette forskningsprojekt. (Lauge O. Nielsen).

### 8. Middelalderlig digtning og mystisk tænkning

8.1. Til udgivelse i 1985 færdiggøres to arbejder om Anders Sunesøn: en indledning til H.D. Schepeleers

oversættelse af »Hexaëmeron« for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, og et bidrag til Institut for græsk og latinsk Middelalderfilologis Sunesønsprojekt. Anders Sunesøns »Hexaëmeron« (ca. 1200), dansk litteratur og tænkningens første internationale storværk har i eftertiden oftest været anskuet på senere kultursyns præmisser og er i vid udstrækning efter middelalderen forblevet uforstået. Anliggendet er her en præsentation og en tolkning ud fra skriftets egen historiske sammenhæng.

8.2. Desuden forberedes en kommenteret udgave af egne oversættelser af fire mindre skrifter af Bonaventura under fællestilen Visdommens veje. Denne udgave optages i Platonselskabets skriftserie. Inden for den skolastiske tradition er Bonaventura (1217-74) den klassiske repræsentant for højmiddelalderens franciskanske augustanisme og fremstår samtidig som en hovedskikkelse i den middelalderlige mystik med stor indflydelse også op gennem de følgende århundreders skiftende åndshistoriske epoker.

8.3. Der fortsættes med Kierkegaardstudier om frihedsbegrebet med henblik på et bidrag til Bibliotheca kierkegaardiana. (Jørgen Pedersen).

### 9. 1200 århundredes teologi

9.1. Der arbejdes videre med cistercienseren Vilhelm af Saint-Thierry's (d. 1148) teologi med særligt henblik på hans religiøse erfaringsbegreb, hans opfattelse af kærligheden og hans treenighedstænkning.

9.2. Endvidere arbejdes med en udgivelse af Richard af Saint-Victor (d. 1173) 'De Trinitate' i dansk oversættelse med indledning og noter. (Åge Rydstrom-Poulsen).

### Udgivervirksomhed m.v.:

Acta Theologica Danica (Leif Grane), Archiv für Reformationsgeschichte (Leif Grane, Martin Schwarz Lausten), Dansk Teologisk Tidsskrift (Martin Schwarz Lausten), Fønix (Leif Grane, Jørgen I. Jensen, Steffen Kjeldgaard-Pedersen), Hymnologiske Meddelelser (Niels Knud Andersen), ICO-ikonografisk Post (Knud Banning), Kirkehistoriske Samlinger (Knud Banning), Studia Theologica (Leif Grane).

Niels Knud Andersen er medlem af den østtyske komité til forberedelse af Bugenhagen-jubilæet i 1985. Knud Banning er formand for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie. Leif Grane er medlem af »Die Kommission zur Herausgabe der Werke Martin Luthers« og regensprovst. Steffen Kjeldgaard-Pedersen er medarbejder ved Lutherbibliographie og medarbejder ved Evangelisches Kirchenlexikon samt medlem af Continuation Committee for The International

Luther Research Congress. Martin Schwarz Lausten er redaktør af anmelderområdet »Skandinavien 1450-1650« i »Archiv für Reformationsgeschichte« og medlem af Styrelsen for »Nordisk Institut for Kirkehistorisk Forskning«.

#### Rejser:

Leif Grane har holdt gæsteforelæsning i Zürich (Universitetet) i januar og været gæsteforelæser ved 5. europæischer Theologenkongress i Zürich (september). Jørgen I. Jensen og Martin Schwarz Lausten har deltaget i en Romekursion som hhv. lærer og leder. Steffen Kjeldgaard-Pedersen har i september deltaget i Tagung des Theologischen Arbeitskreises für Reformationsgeschichtliche Forschung (Wittenberg, DDR). Lauge O. Nielsen har haft studieophold i Oxford i efterårssemestret.

#### Publikationer:

- Balslev-Clausen, P.: Hymnologi idag (anmeldelse af: Hymnologi idag. Hymnologisk forskning og aktuelt salmearbejde i Norden. Sigtuna, 1983). Præsteforenings Blad 2, s. 28-30, København 1984.
- : Det kvindelige som motiv i Grundtvigs Sang-Værk (1837). Hymnologiske Meddelelser 4, 1983, s. 245-70, Københavns Universitet 1984.
- Banning, K.: Omkring elefanten og andre kalkmalerier i Birkerød kirke. Københavns Universitets Almanak 1985, s. 8, København 1984.
- : Kalkmalerierne i Skånes, Hallands og Blekinges kirker, 1100-1600. København 1984, 165 s.
- : Biblia pauperum - billedbiblen fra middelalderen. København 1984, 95 s.
- Grane, L.: Andreas Christian Hviid (1749-1788). Festskrift til Svend Ellehøj den 8. september 1984, Den Danske Historiske Forening, s. 351-85, 1984.
- : Om Grundtvigs kirkelige anskuelse. De Levendes Land - Grundtvig 1984, Flemming Ettrup og Johs. H. Christensen, s. 47-58, København 1984.
- : Veritas fortior omnium (I anledning af 500 året for Martin Luthers fødsel). FØNIX 1, s. 1-7, København 1984.
- : Om Grundtvigs kirkelige anskuelse. De Levendes Land, Grundtvig 1984, Flemming Ettrup, Johs. H. Christensen, s. 47-58, København 1984.
- : Leben und Werk Martin Luthers von 1526 bis 1546. Theologische Literaturzeitung 12, s. 873-80, Berlin/Göttingen 1984.
- Jensen, J.I.: Efter-verden. Kritik 68, s. 65-78, København 1984.
- Jensen, J.I., Licht, C.d.F.: Otto Møller: Slægt og Oplevelser. København 1984, 280 s.
- : Jakob Knudsen og Otto Møller: Alternative teologer på overgangen mellem to århundreder. Folkkyrkoteologi och folkkyrkotradition i Norden under

1900-talet, Nordisk Institut for Kirkehistorisk Forskning, s. 12, Lund 1984.

- : Dæmoniens Spejl. En studie i Thomas Manns roman Doktor Faustus. Dansk Musiktidsskrift 6, s. 19, København 1984.
- : Laub var grundtvigsk teolog. Dansk Kirkesangs Årsskrift 1983-84, s. 117-21, København 1984.
- Pedersen, J.E.: Sandhedens Ene Lærer. Christus unus omnium magister. En universitetsprædiken af Bonaventura (1217-1274). Faith, Knowledge, Action. Essays to Niel s Thulstrup G. L. Stengren (red.), s. 93-115, København 1984.
- Rydstrøm-Poulsen, Å.: Tro, fornuft og erfaring. Richard af St. Victor's teologiske metode. Dansk Teologisk Tidsskrift 2, s. 109-30, København 1984.
- : Kærlighed og treenighed. Et hovedtema i Richard af St. Votori's "De Trinitate". Dansk teologisk Tidsskrift 4, s. 265-81, København 1984.
- : Ånderfaring og teologi hos Vilhelm af Saint-Thierry. Spiritualitet. Festskrift til Anna Marie Aagaard, Hans Raun Iversen, Bente Bagger Larsen, Jørgen Børglum Larsen, Gerhard Pedersen og Åge Rydstrøm-Poulsen (red.), s. 95-114, Århus 1984.

Leif Grane

### 3: Institut for systematisk Teologi

#### Historie:

Institut for systematisk Teologi (IST) blev oprettet i juni 1970, men det fik først rådighed over lokaler, da Det teologiske Fakultet som helhed i oktober 1971 flyttede ind i ejendommen Købmagergade 44-46. Instituttet dækkede fra begyndelsen fagene dogmatik, etik og religionsfilosofi, der er sammensluttet i den egentlige hovedafdeling. 1. april 1972 blev Økumenisk Institut, der siden sin grundlæggelse i 1956 og indtil 1971 havde haft til huse på Vodroffsvej 8, integreret i IST som Afdeling for økumenisk Teologi. 1974 blev Søren Kierkegaard instituttet (før 1969 det såkaldte Søren Kierkegaard Bibliotek), der fra 1964 til 1971 havde lokaler i Skt. Pederstræde 5, indlemmet i IST og blev til Afdeling for Søren Kierkegaard Forskning. 1975 integreredes endelig Instituttet for Religionsvidenskab og praktisk Teologi, der oprindeligt og indtil 1974 havde været Afdeling for Religionssociologi under Institut for dansk Kirkehistorie, i IST som Afdelingen for praktisk Teologi og Religionsvidenskab. IST består i dag således af i alt 4 afdelinger.

#### Stab:

VIP: Antal årsværk: 12



Professorer: U. Forell, J. Glebe-Møller, Th. Jørgensen, N. Thulstrup.

Lektorer: S. Bjerg, J. Blum (orlov), B. Hahn, H. Raun Iversen, M. Lindhardt, P. Nørgaard-Højen.

Kandidatstipendiater: N.H. Gregersen, J. Fløe Nielsen, A. Pedersen, L. Sjørup.

Undervisningsassistenter: A. Bønløkke Braad, E. Due, Th. Hall, I. Holst, Ø. Larsen, J. Nysten, M. Porsager, B. Rosenbeck.

TAP: Antal årsværk 1 3/4.

B. Andersen, M. Faldborg (orlov), I. Grastrup-Hansen, K. Hansen.

#### *Forskningsvirksomhed:*

Instituttets forskning har tilknytning til følgende teologiske fag: dogmatik med konfessionskundskab og økumenisk teologi, religionsfilosofi og etik samt praktisk teologi og religionsvidenskab (religions- og kirkesociologi). Alle disse discipliner kan behandles ud fra et (dogme-, hhv. filosofi) historisk synspunkt samt i et aktuelt-normativt perspektiv. I overensstemmelse hermed er instituttets forskningsaktivitet koncentreret dels om dogme- og filosofi-historiske bestræbelser og dels omkring udforskning af den kristne tros betydning i det moderne (lokale og globale) samfund. Hånd i hånd med især refleksionen over kristentroens aktuelle normativitet går en tendens til metodisk at arbejde interdisciplinært, så en væsentlig del af den systematisk-teologiske forskning i dag næppe kan drives uden intens indflydelse fra humaniora, samfundsvidenskaber og medicin. Det har i denne sammenhæng også vist sig, at væsentlige spørgsmål samt for den teologiske grundforskning (f.eks. spørgsmålet om sandhedens væsen, om muligheden for fremsættelse af alment gyldige læreudsagn, der kan have stor betydning i den økumeniske samtale, o.lign.) kun kan behandles forsvarligt, hvis det sker interdisciplinært. Tematisk følger instituttets forskningsaktivitet internationale tendenser: informationsteknologiens betydning for etik og tro, genopdagelsen af Helligåndsteologien (pneumatologien) og fremkomsten af feministisk teologi.

#### *1. Dogmatik med konfessionskundskab og økumenisk teologi*

1.1 På dette område har man beskæftiget sig med forholdet mellem gudsbillede og kristologi hos K. E. Løgstrup (Th. Jørgensen). Endvidere med relationen mellem æstetik og liturgik hos Fr. Schleiermacher (Th. Jørgensen).

1.2. De seneste års interesse for Grundtvig har også båret frugt i instituttets forskning, idet generelt hele hans dogmatiske univers og specielt hans pneumatologi er blevet gjort til genstand for behandling (hhv. Th. Jørgensen og J. Fløe Nielsen)

1.3. Endvidere arbejdes der med forholdet mellem teologi og erfaring som fundamentalteologisk problem (N.H. Gregersen).

1.4 Inden for den økumeniske teologi arbejdes der videre med en lærebog i symbolik og konfessionskundskab (P. Nørgaard-Højen), tillige med visse problemer inden for den økumeniske grundforskning (f.eks. sandhed og spiritualitet) (P. Nørgaard-Højen), og et projekt om »Reformatorsche Kirchen und ökumenische Bewegung«, der blev gennemført i samarbejde mellem de økumeniske institutter i Bensheim/Tyskland, Bern/Schweiz, Prag/CSSR, Strasbourg/Frankrig og København er bragt til afslutning (P. Nørgaard-Højen).

#### *2. Religionsfilosofi*

2.1 Der forskes fortsat i Kierkegaard, specielt med henblik på Kierkegaardforskningen i Skandinavien 1950-1984 samt med henblik på en studie om København på Kierkegaards tid (N. Thulstrup).

2.2 Desuden er en større undersøgelse i gang om historismens filosofiske problematik (N. Thulstrup).

#### *3. Etik*

3.1 På etikens område har man beskæftiget sig med samfundets voksende informatisering (J. Glebe-Møller) samt med de manipulerings-tendenser, der synes at være karakteristiske for det (B. Hahn), og de etiske konsekvenser heraf.

3.2 Der gennemføres undersøgelser af, i hvilken forstand etik kan siges at være funderet i fortællinger, og hvorledes en således funderet etik arbejder (narrativ etik) (S. Bjerg).

3.3. Undersøgelser af kærlighedens former og motivstrukturer som et bidrag til tolkning af det kristne kærlighedsbud er afsluttet (U. Forell).

#### *4. Praktisk teologi og religionsvidenskab*

4.1. Instituttet har i samarbejde med Kirkeministeriet, Danmarks Statistik, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer, Københavns Stift og Århus Universitet startet et kirkesociologisk projekt om Folkekirken og dens udviklingstendenser (H. Raun Iversen).

4.2 Der er blevet arbejdet på en religionssociologisk og -psykologisk undersøgelse af en gruppe amerikanske og danske kvinders spirituelle erfaringer med bl.a. det formål at grundlægge kvindeteologien mere nuanceret og kvalificeret end hidtil (L. Sjørup).

*Anden virksomhed:*

Niels Thulstrup har været offentlig opponert ved disputats i Oslo.

*Udgivervirksomhed m.v.:*

Bent Hahn er medudgiver af det teologiske tidsskrift FØNIX. Mogens Lindhardt og Hans Raun Iversen er medlemmer af redaktionen for Kritisk Forum for Praktisk Teologi og Hans Raun Iversen desuden for Nyt Synspunkt. Theodor Jørgensen er medlem af redaktionen for det tyske teologiske tidsskrift »Kerygma und Dogma«, Göttingen samt redaktør for Mosaik-serien, Gads Forlag, København. Niels Thulstrup er medredaktør af »Bibliotheca Kierkegaardiana« samt redaktør af »Liber Academiæ Kierkegaardiansis«. Peder Nørgaard-Højen er medredaktør af Lutherische Monatshefte, Hannover.

*Gæster og rejser:*

Søren Kierkegaard Biblioteket har været besøgt af Gene Fendt (USA), Douglas Hindman (USA), Michael Margalio (Israel), Gordon Marino (USA), Makoto Mizuta (Japan), Satoshi Nakazato (Japan), Raymond Nault (USA), Angelo Papi (Italien). Thor Hall (USA) har været gæsteforsker i efterårssemesteret 1984.

Jens Glebe-Møller deltog med foredrag i Societas Ethicas årsmøde, Båstad og i Internationalt Fagsymposium, Ludwigsburg. Hans Raun Iversen deltog med foredrag i Afrikakonference, Uppsala. Theodor Jørgensen har været gæsteforsker ved det teologiske fakultet, Kiels Universitet. Niels Thulstrup deltog med foredrag i konference i Como, med gæsteforelæsning ved universiteterne i Yale, Princeton, Chicago, Madison, Washington D.C., Fredericksburg samt med foredrag i kongres i American Academy of Religion. Peder Nørgaard-Højen deltog i Societas Oecumenica's kongres i Rom samt i arbejds møder i Leuven/Berlin/Schweiz og Strassbourg.

*Publikationer:*

Bjerg, S.: De metafysiske visheder. K. E. Løgstrups arv fra Jakob Knudsen. Kunst og virkelighed – omkring K. E. Løgstrup æstetik, Per Dahl og Svend Andersen, s. 17, Århus 1984.

- : Religion og litteratur. Graham Greene's "Sagens kerne". Almanak for teologi og litteratur '85, Knud Moos, Michael Schelde, s. 11, Århus 1984.
- : Grundtvigs begreb om teologi i "Den christelige børnelærdom". Kredsen 4, 1984, s. 8, Århus 1985.
- : Hvor gik fremtiden hen, da den gik ud – af teologien? Kritisk forum for praktisk teologi 18, s. 15, Århus 1984.

Forell, O.U.: 3 artikler om medicinsketik. København 1984, 55 s.

– : Zum Begriff der Menschenwürde. Faith, Knowledge, Action. Essays to Niels Thulstrup, G. L. Stengren (red.), s. 10, København 1984.

Glebe-Møller, J.: Jesus og teologien. Kritik af en tradition. København 1984, 211 s.

– : Civil religion and state church religion. The church and civil religion in the Nordic countries of Europe, Bela Harmati (ed.) es of the Lutheran World Federation, s. 6, Geneva 1984.

– : Reformationskampen i Danmark; Universitetet: præsteskole og censurinstans. Dansk litteraturhistorie, bind 2,1: Lærdom og magi 1480 –1620, Kollektiv, s. 528, København 1984.

– : Etik og moral. Etik og pædagogik, Agnete Engberg (red.), s. 10, København 1984.

– : Fremtidsplanlægning, teknologi og tidsbegreb. Kritisk forum for praktisk teologi 18, s. 10, Århus 1984.

Iversen, H.R.: Folkekirken og menighedsrådene i dag. Menighedsrådenes blad 10, s. 330–32, Århus 1984.

– : Folkekirken – realiteterne og udsigterne. Kritisk forum for praktisk teologi 17, s. 68–80, Århus 1984.

– : Folkekirkens situation i København. Glæden for hele Folket, Johs Langhoff (red.), s. 47–73, København 1984.

– : Børneavl, ægteskab og kirkelighed i kølvandet på 1968 (kronik). Information 6. sept. 1984, s. XX, København 1984.

– : Den folkekirkelige menighed som åndens livsform. Roskilde stiftblad 10–11, s. 150–56+172, Roskilde 1984.

– : Grundtvig og grundtvigianismen i nyt lys. Præsteforeningens blad 38, s. 624–28, København 1984.

– : Grundtvig, menneskelivet og freden. Livstegn, Kaj Bollmann (red.), s. 41–46, København 1984.

– : Det femte evangelium. I fiskens tegn 1, s. 6–8, Århus 1984.

– : Japansk bistand til Hjørring. Udvikling 4, s. 11–17, København 1984.

Nørgaard-Højen, P.: Gudsfreden og Verdensfreden. Årbog for Københavns Stift 1984, s. 17–28, København 1984.

Thulstrup, N.: Kierkegaard and the Church in Denmark. København 1984, 276 s.

– : Commentary on Kierkegaard's concluding unscientific postscript with a new introduction. New Jersey, USA 1984, 405 s.

Thulstrup, N.: Liber Academiæ Kierkegaardiansis, tom. V. Liber Academiæ Kierkegaardiansis, tom V, W. V. Kloeden, M. Mikulořa, N. Thulstrup, s. 103, København 1984.

Peder Nørgaard-Højen